

ÁŠŠEČILGEHUS | SAKSFRAMLEGG

čoahkkín | møte : Riikkačoahkkín/Landsmøte 2022
beaivi ja báiki | tid og sted : 23.9 –25.9 - Áltá
áššenummar | saksnummer : 2022/10
áššemeannudeaddji | saksbehandler : Riikkastivrra/Landsstyret

mildosat | vedlegg : [Fosen-dommen](#)
: NIM-rapport: [Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske bruksområder](#)
: [Sametingets vedtak om Fosen 10. mars 2022 – Oppfølging av Høyesteretts dom i Fosensaken](#)
: [Brev 24. juni 2022 fra OED: Fosen-saken - svar på henvendelser fra Sametinget](#)

2022/10 FOVSENDUOMU ČUOVVOLEAPMI

Duogáš

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) attii 2020:s lobi bieggafápmohukseimiidda Roan ja Storheia guovlluin Fovsenis Trøndelágas almmá soahpamuša haga Sámedikkiin, Oarje Fovsen Sijtein ja Davvi-Fovsen Sijtein. Mearrádus guoddaluvvui dainna ákkastallamiin ahte mearrádus rihkku sápmelaččaid rivttiid kultuvrraset seailuhit ON-konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid art. 27 (SP-27) mielde. 2013:s doalahii Oljo- ja energijadepartemeanta (OED) mearrádusaid lobi ja bággolonisteami birra bieggafápmohukseimiidda Fovsenis, dan maddái almmá soahpamuša haga Sámedikkiin ja Fovsena boazodoaluin.

2016:s gáibidii sihke Oarje Fovsen Sijte ja Davvi-Fovsen Sijte riektemeannudeami ášši buhtadusmeroštallamis bággolonistanlobis. Seammás, maŋŋel go lobi lei ožžon OED:s, huksii Fosen Vind DA bieggafápmorusttegiid *oreiningslova* ovdagihitii miediheami njuolggadusaid mielde.

2017:s mearridii diggeriekti ahte buhtadusmeroštallan sáhtii ovddiduvvot go dahku ii buktán nu stuora hehttehusaid joatkit boazodoaluin ahte SP-27 lei rihkkovuvvon. Buhtadus mearriduvvui 8,9 milliuvnna ruvdnui Davvi-Fovsen Sijteii ja 10,7 milliuvnna ruvdnui Oarje Fovsen Sijteii. Sihke Oarje Fovsen Sijte ja Davvi-Fovsen Sijte guoddalii ášši. Maddái Fosen Vind DA guoddalii ja vuođuštii sin guoddaleami dainna ahte buhtadusat ledje beare olu.

Guoddalanmeannudeamis 2020:s Frostating lágamánnerievtis mearriduvvui eahpádusain ahte buhtadusmeroštallan sáhtii dahkkot, dan dihte go sáhtii biebmagoahtit ealu buhtadusain. Lágamánneriekti mearridii buhtadusa 44,6 milliuvvna ruvdnui goappáge siidii.

Fosen Vind DA guoddalii lágamánnerievti buhtadusmearrideami ja Oarje Fovsen Sijte fas dan ahte meroštallan ii sáhte ovddidit go lea boasttu riektegeavaheapmi SP-27:s. OED dieđihii iežas áššeasálašveahkin Fosen Vindai Alimusrievtti meannudeapmái. Stádas lea muđui iežas oamasteami geažil Statkraftas, mealgat ekonomalaš gullevašvuohta Fosen Vindii.

Čuoččuhus Oarje Fovsen Sijte ja Davvi-Fovsen Sijte bealis lei ahte buhtadusmeroštallan ii sáhte ovddiduvvot go dat rihkošii SP-27 kultuvra seailuheami birra .

Golggotmánu 11.b. 2021 mearridii Alimusriekti stuoragámmáris ovttajienalaččat ahte buhtadusmeroštallan ii sáhte ovddiduvvot go OED mearrádus lobi ektui dán guovtti bieggamilluhkemii Fovsenis lea lobiheapme ja rihkku sápmelaččaid rievtti kultuvrraset seailuhit SP-27 mielde.

Maŋjel Alimusrievtti veardádallama mielde lea bieggafápmohuksen buktán mealgadis heajos váikkuhusaid boazosápmelaččaid vejolašvuođaide ovddidit kultuvrraset ja ahte dat veahkeheadjji doaimmat ja dálvebiebman maid lágamánneriekti bijai eai sáhte hehttet SP-27 rihkkuma. Mii guoská dálvebiebmamii oaiivildii Alimusriekti ahte ná olu dálvebiebman lei nu rievdadeaddji árbevirolaš boazodollui ahte dat iešalddis lei SP-27 rihkkun. Oarje Fovsen Sijtein ja Davvi-Fovsen Sijtein oaččuiga dáiinna ollásit doarjaga Alimusrievttis.

Váilevaš čuovvoleapmi Alimusriekteduomus

Fovsen-duomus ii lean gažaldahkan mii galgá dáhpáhuvvat daiguin ceggejuvvon bieggafápmorusttegiiguin. Velage go Alimusriekti lea gávnahan ahte bieggafápmolohpi lea lobiheapme, de lea Oljo- ja energiijadepartemeanta guhte galgá sihkkarastit ahte Alimusrievtti duopmu čuovvoluvvo, ja nu maddái virggálaččat ruovttoluotta geassit lobihishuksenlobi.

Vuosttaš čuovvoleapmin de dollojuvvui čoahkkin ja oktasaš geahčadeapmi Roan ja Storheias ovttas Olje- ja energiijaministariin, sámediggepresideanttain ja Sijtiin ovddasteddjiiguin skábmamánu 12.b 2021. Maŋjel dan de leat leamaš eanet čoahkkimat OED:in, muhto ráđđehus ii leat vástidan dasa mot duopmu galgá čuovvoluvvot.

Eará čuovvolančuokkis duomu mielde lea mot stáda boahhteáiggis galgá garvit huksenmearrádusaid dahkamis guovlluide gos sáhtta gártat SP-27 rihkkun. Dan gažaldagas iige leat OED dahkan maidege.

Norgga olmmošriekteinstitušuvdna (NIM) lea 21.01.2022 buktán raportta «Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske bruksområder». Rapportas čujuhuvvo mánggaid vejolaš doaibmabijuide mat sáhttet ávkin dasa ahte eai čužžil šat dillet numot Fovsenis:

- Sihkkarastit árra ja sorjjasmeahtun váikkuhusguorahallamiid madda sámi riekteguoddit maddái servet.

- Sihkarasit doarváí máhtu dutkama ja kártema bokte gos sisabahkkema váikkuhusat fuomášuvvojit
- li luoitit huksema ovdal lobi dohkálašvuohta lea rievttálaččat čielggaduvvon
- Láhki bidjat árvoštallanfáttáid sápmelaččaid kultuvrasuoji hárrái SP-27 mielde.

Geassemánu 24.b 2022 sáddii OED reivve Sámediggái mas departemeanta muitala dain viidásat doaimmain. Reivves dieđiha departemeanta ahte sii álggahit hálddašanproseassa ođđa mearrádusaide. Proseassas dieđiha departemeanta ahte galget dahkat ođđa guorahallamiid main galget gávdnat ja árvoštallat iešguđet veahkeheaddji doaimmaid ”mat leat dárbbášlaččat sihkkarastit ahte bieggafápmorusttegat eai rihko boazosápmelaččaid rievtti kultuvrraset sealluhit SP artihkal 27 ektui”.

Árvoštallan

Numot riikkastivra árvoštallá de lea ráđđehusa váilevaš čuovvoleapmi Alimusrievtti duomus duođalaš. Dat lea fargga gollan jahki dan rájes go duopmu celkui, ja lea olles heahpadin ahte bieggafápmorusttegiid doaibma lea rievdatkeahttá leamaš juo fargga jagi. Nuppiin sániin de stáda dohkkeha bistevaš olmmošriekterihkkuma Fovsenis, mas sihke Fosen Vind ja stádan oamasteami bokte Statkraftas dine ruđaid.

Riikkastivra čujuha viidásat olmmošrievttálaš divvungeatnegasvuhtii, mii čuovvu ON konvenšuvnnas siviila ja politihkalaš rivttiin artihkal 2, mii gáibida ahte stádan sihkkarastá ahte buohkain leat ”doaimmi riektenávccat”. ON Olmmošriektekomitéa cealká ahte das lea sáhka eanebus go vejolašvuođas ovddidit ášši duopmostuoluide, muhto maddái ahte bistevaš olmmošriekterihkkumat galget heaittihuvvot ja boahttevaš rihkkumat eastaduvvot. Dat sáhtá lassin mearkkašit máhcaheami, guovlluid šaddadeami, buhtadusa ja almmolaš ándagassii bivdima.

li ráđđehus iige OED leat ándagassii bivdán Fovsen-Njaarke boazosápmelaččain, vaikko leat mángii ávžžuhuvvon dasa. OED baicca lea bargame ođđa guorahallamiiguin, main mihttun lea sihkkarastit bieggafápmorusttegiid doaimma, ja nu dasto oidnojuvvo dat badjelgeahččanvuohtan.

Riikkastivrra árvoštallama mielde váikkuha ráđđehusa váilevaš čuovvoleapmi Fovsen-duomus dasa ahte sápmelaččain unnu luohhtevasvuohta Norgga riektestáhtii, mii sáhtá buktit duođalaš váikkuhusaid.

MEARRÁDUS EVTTOHUS | FORSLAG TIL VEDTAK:

Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR) čujuha dupmui Alimusrievtti stuoragámmáris golggotmánu 11.b. 2021 gos Alimusriekti lea konkluderen ahte mearrádus lobiaddimii ja bággolonisteapmái bieggafápmohuksemiidda Fovsenis ii leat lobálaš dasgo dat rihkku sápmelaččaid vuoigatvuodaid kultuvrraset seailuhit ON konvenšuvnna siviila ja politihkalaš rivttiid artihkal 27 mielde.

NSR čujuha viidáset dasa ahte bieggafápmorusttegat ain leat doaimmas ja ahte lea bistevaš olmmošriekterihkkun Fovsenis. NSR oaivvilda ahte lea duođalaš ahte ráđđehus ii leat vuos dahkan maidege čuovvolan dihte Alimusrievtti duomu. Dat heađušta luohhtámuša riektestáhtii, juoga mii sáhhtá buktit duođalaš váikkuhusaid servvodahkii muđui.

NSR gáibida ahte ráđđehus álggaha ovttatmano doaimma, ovttasbarggus boazodoaluin Fovsen-Njaarkes ja Sámedikkiin, mii loahpaha olmmošvuoigatvuođarihkuma Fovsenis. NSR oaivvilda ahte lea heahpadin ahte Norgga eiseválddit eai vuos leat bivdán almmolaččat ándagassii Fovsena boazosápmelaččain. NSR gáibida dasto ahte dienas mii bohtá dain lobihis bieggafápmorusttegiin galget vurkejuvvot.

Viidáset bivdá NSR ráđđehusa, konsultašuvnnaid olis Sámedikkiin, buoridit lága, nu ahte mii eat boahpteáiggis galgá dárbbahit vásihit huksemiid ja sisabahkkemiid guovlluide mat rihkkot sápmelaččaid olmmošvuoigatvuodaid. Earet eará galggašii heaittihit vejolašvuođa addit ovdagihtii huksenvejolašvuođa sámi guovlluin ovdal go sisabahkkenašši lea rievttalaččat čielggaduvvon.